

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stoip. peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglašni
nad 43 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pr. večjem D
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljke in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, neilustrirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cokovi
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inostrane, Sarajevski št. 7363, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Preobrat?

Z velikim zadoščenjem je sprejela naša javnost sporočilo, da je šef italijanske vlade g. Mussolini dovolil jugoslovanski narodni manjšini v Italiji, da smejo zopet izhajati nekateri listi v slovenskem in hrvaškem jeziku. Istočasna vest, da so izšle, oziroma izidejo običajne letne publikacije obeh slovenskih in hrvaških književnih družbe v Julijski Benečiji, nas je obenem pomirila glede usode teh podjetij, ki širijo v domačem jeziku versko, kulturno in gospodarsko izobrazbo med slovensko narodno manjšino v Italiji.

Brezdvoma je čutiti v tem pojavu onega pomirljivega duha, v katerem je bila zamišljena in dovršena sprava med italijansko državo in Sveto stolico. Mogoče pa tudi ni preveč drzno misliti, če se v tem koraku vidi obenem znak neke, čeprav še zelo rahle preorientacije, ki hoče vsaj v najskromnejši meri ustvariti neko ozračje prijaznosti in prijateljstva med italijanskim narodom in jugoslovanstvom, h kateremu Slovenci in Hrvati v sosedni kraljevini nacionalno in narodnokulturno pripadajo.

Mi smo od samega začetka stali na stališču, da je pravično in človečansko postopanje s Slovani v Italiji v največjo korist tako nove italijanske države kakor Slovencev in Hrvatov, italijanskih državljanov samih, obenem pa najboljši porok za ustvarjanje in utrditve resničnega prijateljstva med Italijo in našo državo, ki je obema v političnem in gospodarskem pogledu enako potrebno ter bi tudi v mednarodno politiko Evrope prineslo nov trden element splošnega miru in dograjevanja mirovne stavbe v duhu obnove zapadnega kulturnega človeštva in njegovih vekovnih institucij.

Prav zato smo se vedno odločno obračali proti nasiljem, ki so se godili slovenski narodni manjšini v Italiji. Ne hoteli se nikdar vmešavati v suverene pravice tuje države, nas je vsikdar vodila ne samo zavest narodne in kulturne skupnosti z jugoslovanskim elementom v Italiji, nego i zavest skupnosti in onih velikih krščanskih kulturnih in moralnih načel, ki mora družiti vse izobražene narode Evrope v obrambi zoper destruktivne sile, katere so po vojni dvignile glavo. Priznanje izvestnega minuma narodnih in kulturnih pravic evropskim manjšinam je nujna zahteva pomirjenja, konsolidiranja in politične ter moralne okrepitve Evrope v duhu krščanstva, ki je in mora ostati kulturno središče in žarišče sveta. S tega širokega stališča, ki je principi-jelno prišlo do izraza tudi v vekovno znamenitem lateranskem paktu, smo gledali tudi naše narodnomanjšinsko vprašanje, kajti neposredni nacionalni kulturni interes naših bratov v Primorju popolnoma sovpada s tem splošnim, idealnim in univerzalnim interesom! Pravitako pa je identičen z njim interes naše države, koje pozicija v mednarodnem svetu zahteva iskreno in trdno prijateljstvo z vsemi, v prav posebnih meri pa s kraljevino Italijo. Toda v nič manjši meri je to v korist Italije, ki more duha lojalnosti svojih novih državljanov s pravičnim in humanim ravnanjem le okrepiti in poglobiti, svoj moralni prestiž v svetu ojačiti in nam olajšati približanje na solidnih temeljih in v pravem ozračju zgrajenega dobrega sosedstva.

Taka politika je za italijansko velesilo tem lažja, ker je s svojimi novimi podaniki slovenskega jezika in rodu dobila državljane z globoko prirojenim in privzgojenim čutom lojalnosti napram zakoniti oblasti, resnično veren in zvest ter v vekovni krščanski moralni vsidran element. Pač pa ima istotako globok čut za svojo pravdo, za svoje naravne pravice in ljubezen do svojega izvora, jezika in slovenske kulture, ki jih mora moder in dalekoviden državnik spoštovati, vpoštevati in varovati. Oni, ki so v Primorju začeli izvajati državno zamisel g. Mussolinija, žal tega niso razumeli in so dražili in žalili najpoštenješi in najmirnejši element, kar ga ima pod svojim žezlom kraljeva hiša savojska. Naravno prilicjevanje na nove razmere, neizogibno vsrkavanje gotovih kulturnih elementov državnega naroda, so zamenjali s popolnim in nasilnim poitalijančevanjem in uničevanjem rodnih in neizkoreninljivih prvin slovenske narodne duše, ki ne samo da ni na poti državljanstvu čutu, eni državljanški zavesti in srečni sintezi dveh svetov, ampak more tudi italijansko-vekovito kulturo in način gledanja življenja le obogatiti in izpopolniti. Saj so glasna pričča za to vsa ona povojna italijanska prizadevanja na polju znanosti, kulture, umetnosti, da se italijanski narod obogati z duhovnimi zakladi slovanstva!

Vladna kriza v Avstriji

Dr. Seipel podal ostavko - Radi nesoglasja v vladni koaliciji in radi agitacije proti njegovemu stanju Socialisti popuščajo - Nove volitve ali krščansko-socialna-socialistična vlada

Dunaj, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Boj za varstvo najemnikov je danes povzročil krizo avstrijske vlade, katere so se že dolgo bali. Ker od socialnih demokratov ni bilo mogoče doseči bistvenih koncesij v vprašanju odprave varstva najemnikov, je zvezni kancler dr. Seipel podal demisijo, kateri se je pridružil ves kabinet. Zvezni kancler je ta svoj korak uveljavil v ministrskem svetu z obširno izjavo, v kateri je rekel, da smatra, da je razvoj političnih razmer prišel do točke, od katere se lahko napravi in se mora napraviti pomemben korak naprej. Notranje napetosti so izraz močnih, živih moči. Posamezne eksplozije niso napravile prevelike škode. V zadnjem času pa se je razvoj Avstrije bistveno spremenil. Premagana je politična letargija, pa tudi strahovanje in neinteresiranost velikega dela prebivalstva, ter je nastalo splošno spoznanje, da nima noben enostranski radikalizem upanja na uspeh. Dr. Seipel ne vidi v obstoječih napetostih nobene nevarnosti za notranji mir ali demokracijo, pač pa vidi nevarnost, ker se ne morejo rešiti vprašanja, ki so važna za gospodarsko in politično življenje. To velja za pospeševanje zidanja stanovanjskih hiš, za reformo najemniškega prava, za pravosodno reformo, za razna kompetenčna vprašanja, kakor posebno kompetenčno vprašanje med zvezno vlado in upravo mesta Dunaja, ki je v socialdemokratskih rokah. V teh vprašanjih preprečuje potrebne rešitve čisto strankarski doktrinarizem. Ker pa je Avstrija v svoji zunanji politiki konsolidirana in gospodarska politika na zunaj in na znotraj intenzivirana, smatra za pravilno, potem ko je v času desetletnega obstarika republike bil skoro pet let na krmilu, da dá političnim strankam možnost, zagotoviti bodočnost pod drugim vodstvom, v glavnem tudi zato, ker se je z vztrajno agitacijo ustvarilo ne samo mnogo sovražstva proti njegovi osebi, temveč tudi proti njegovemu duhovniškemu stanju in proti Cerkvi.

Zvezni predsednik Miklas je demisijo sprejel in poveril Seiplovo vlado, da začasno dalje vodi posle. Vzroki krize izvirajo iz volitve zveznega predsednika Miklasa, pri ka-

teri je dr. Seipel prvič moral spoznati, da mu tovariši iz koalicije, velenemci in Landbund, ne sledijo brezpogojno. Kakor znano, je bila omogočena izvolitev Miklasa samo s tem, da so se socialni demokrati odtegnili glasovanju. Nezadovoljnost Landbunda ima svoj vzrok v njegovem ostrem stališču na korist hišnim posestnikom in agrarcem, dočim so velenemci v zadnjih mesecih vodili čisto odkrit kulturni boj, v katerem so posebno napadali ustanovitve katoliškega vseučilišča v Salzburgu, obenem pa se borili proti katoliškim šolam na Gradiščanskem, ki so jih obdržali krščanski socialci v Avstriji še iz ogrskih časov, ter se zavzemali tudi za reformo zakonskega prava. Dr. Seiplova izjava glede vztrajne agitacije proti njegovemu stanju in Cerkvi je najbrže v zvezi z naraščajočim pokretom za odpad od katoliške Cerkve. Okolnost, da je bil na čelu vlade prelat, je povzročila tudi med katoliškimi krogi večkrat napačno mnenje, da je krščanska socialna stranka identična s katolicizmom, kateremu so hoteli nprptiti odgovornost za vse odredbe, po katerih bi se moglo smatrati, da je stranka delavcem sovražna ali kapitalistična.

Kakšen bo razvoj krize, je še popolnoma negotovo, ker glede osebe naslednika ni zna-nega ničesar konkretnega, temveč se samo ugiba. V prvi vrsti se kot naslednik označuje bivši predsednik narodne skupščine in predsednik narodnega sveta ter finančni minister, vseučiliški profesor v Gradcu dr. Gürtler, ki je zelo priljubljen tudi pri opoziciji in se je že dolgo označeval kot bodoči zvezni kancler krščansko-socialne-socialistične koalicije. Ravno tako bi bila socialnim demokratom prijetna krščansko-socialna kompromisna kandidata bivši trgovinski minister Hainl in nižje-avstrijski deželni glavar dr. Buresch, vendar z imenovanjem teh dveh še nikakor ni rečeno, ali se bo res sestavila socialnodemokratsko-krščansko-socialna koalicija, kakor je že obstojala nekoč po prevratu pod socialnim demokratom dr. Rennerjem. Povsem je tudi mogoče, da bi se mogla ustanoviti stara krščansko-socialno-velenemško-landbunderska koa-

licija z večjim vpoštevanjem socialnih demokratov. Možna bi bila tudi čisto krščansko-socialna manjšinska vlada, pri kateri bi se pač morali socialni demokrati vzdrževati glasovanj, končno pa je vpoštevati tudi možnost novih volitev, katerim pa se je dr. Seipel s svojim odstopom hotel izogniti. V tej zvezi je še pripomniti, da se je pri socialnih demokratih prejšnji, močno poudarjeni radikalizem umaknil spravljivejšemu naziranjju.

Presenečenje nad odstopom

Dunaj, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Odstop dr. Seiplovega kabineta je po vsej Avstriji povzročil največje presenečenje. O stvari ni bilo obveščeno niti predsedstvo kršč. socialne stranke. Velenemci pravijo, da se je dr. Seipel svečano obvezal na to, da se ali sprejme najemniški zakon ali da o tem odloči ljudstvo ali pa da se izvedejo nove volitve. S tem zakonom pa nikakor niso prišli dalje; od ljudskega glasovanja ali od novih volitev pa je bilo pričakovati za meščanske stranke neugodnega rezultata. Po mnenju Landbunda dr. Seipel ni odstopil toliko radi najemniškega vprašanja, kolikor radi neprestanih napadov nanj kot duhovnika. Dr. Seipel ni mogel prenesti, da se je njemu očitalo, da je kriv toliko izstopov iz katoliške Cerkve. Velenemci in Landbund so pripravljene podpirati novega krščansko-socialnega zveznega kanclerja, pri čemer pa hočejo prvi ostati pri svojih kulturnih, drugi pri svojih agrarnih zahtevah. Socialni demokrati izjavljajo, da je odstop dr. Seiplova bistveno olajšanje za parlament. Predsedstvo krščansko-socialne stranke bo jutri sklepalo o nasledniku. Novi kabinet se nikakor ne bo sestavil pred prihodnjim tednom. Predsednik dunajske krščanske socialne stranke Kumschak je izjavil, da je odstop dr. Seiplova pripisovati čisto osebnim razlogom. Ker se je kritikovalo, da je na čelu vlade duhovnik, je dr. Seipel nepreklicno sklenil, da prepusti vladne posle drugi osebi, predvsem zato, da vidi, ali bo brez njega šlo bolje. Krščanski socialci ne mislijo na sodelovanje s socialnimi demokrati, temveč bi sestavili zopet zvezo z velenemci in Landbundom.

Pred reorganizacijo ministrstev

Vsako ministrstvo bo organizirana celota - Delokrogi nekaterih ministrstev bodo zelo razširjeni - Kaj bo z uradniki

Belgrad, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Nekaj določb pri zakonu o vrhovni državni upravi dokazuje naravnost, da je imel novi zakon ta cilj, da ustvari iz vsakega ministrstva organično celoto. Pri delokrogu trgovinskega ministrstva se pravi v bistvu, da spada v ta resor vse, kar je v zvezi z notranjo in zunanjo trgovino, obrtjo in industrijo. Ravno določbe take vrste so tiste, ki bodo, če se bo zakon dosledno izvajal, povzročile velike spremembe v splošni organizaciji državne uprave, ponekod naravnost korenito novo razvrstitev.

Opirajoč se na zakon o vrhovni državni upravi, zahteva sedaj trgovinsko ministrstvo zase: promet z devizami in valutami, kar je doslej opravljalo finančno ministrstvo, in zahteva, da ima samo ono vso kompetenco radi gostilničarske obrti, kar je bilo doslej v upravi notranjega ministrstva; dalje tudi glede odpiranja in zapiranja trgovin, kar je bilo doslej v kompetenci ministrstva za soc. politiko. Pa tudi glede vsega, kar se tiče stavbne obrti, o kateri je odločalo sedaj gradbeno ministrstvo, naj pripade zadnja beseda trg. ministrstvu.

Če pomeni dovoljenje izhajanja slovenskih publikacij preobrat v omenjeni smeri, želimo, da bi to bil srečen začetek nove ere, ki bo nam vsem v korist. Saj je to najmanjše, kar sme kaka narodna manjšina zahtevati in pričakovati od gospodujočega naroda in ni nikjer zabranjeno, ker tudi nikogar in ničesar ne ogrožuje. Ta slovenski tisk je tudi v pretekli dobi ohranjal in krepil v primorskem slovenskem ljudstvu ona načela, ki so potrebna državi, katere se hoče nasloniti na katoliško versko tradicijo, na moralno zdravje ljudstva in človeško ter državno občestvo ohranjajoče socialne čednosti. Ako se bo i konkordat, kolikor se tiče zadovolje-

Tudi trgovinske pogodbe spadajo po dosedanjih zakonih v kompetenco trgovinskega ministrstva. Za sedaj pa si jih prisvaja zunanje ministrstvo. Gotovo je zato, da se bo delokrog trg. ministrstva znatno razširil.

Hkrati pa se pojavlja nič manj važno vprašanje, kaj z uradništvom, ki je sedaj v drugih ministrstvih opravljalo te posle, kakor tudi vprašanje, ali ima trgovinsko ministrstvo samo dovolj vodilnega uradništva na razpolago. Vse to kaže, da imamo računati s končno razvrstitvijo uradništva šele tedaj, ko se bo izvedel zakon o vrhovni državni upravi.

Organizacija prometnega ministrstva.

Belgrad, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Prometno ministrstvo je spremenilo nekatere določbe uredbe o organizaciji prometnega ministrstva. Prometnemu ministrstvu je neposredno podrejen za vršitev kontrole vsega prometa glavni inspektor vsega prometa, kateremu se dodeljuje potrebno število uradnikov.

Belgrajske vesti

Belgrad, 3. aprila.

Pravilnik o organizaciji dela se izdeluje v gradbenem ministrstvu, ker se je s tem ministrstvom spojilo veliko oddelkov.

Komisija za preosnovo zunanjega ministrstva je predložila osnutek, v katerem zahteva, da dobi to ministrstvo tudi izseljeniški oddelek, ki je dosedaj spadal v ministrstvo za socialno politiko.

Belgrad, 3. apr. (Tel. »Slov.«) V finančni stroki so vpokojeni: Štepic Anton, Maribor, Drolc Jakob, Ljubljana, Sorman Martin, Ptuj, Perharc Ignacij, Ljubljana, Strnad Rudolf, Ljubljana, Stilič Josip, Ljubljana, Volovšek Rudolf, Celje, Soter Maks, Krško, Štepic Robert, Celje, Košmerl Valentin, Vrhnika, Dolžan Jakob, Celje, Kobler N., Ribnica, Boltavzar Richard, Ljubljana, Čebular Franc, Radovljica, Klofutar Alojzij, Brežice, Lunder Franc, Ljubljana, Valentin Franc, Celje, Megojec Alojzij, Mokronog.

Odlikovanih je veliko število uradnikov finančne kontrole, bank in gospodarskih krogov.

Belgrad, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Na predlog prometnega ministra so napredovali uradniki v I. 2.: kot inspektor vsega prometa Zika Popovič, kot referent prometnega ministrstva Josip Cugmus, v I. 3.: dr. Vončina, kot referent za inventarifne olajšave I. 6.: Ječmenič Dragotin, v 5. I. Kostič Milovan.

V I. skupino so v Ljubljani, ravateljstvu napredovali: Davorin Topolavc, Ivan Košmerl, Friderik Perme, Martin Košuta, Karl Hrudelis, Josip Znidaršič, Josip Šegula, Ivan Rutar, Josip Zupančič, Pavel Ješe, Alojzij Smole, Janez Hova, Franc Maječn, Franc Hanželič, Andrej Černič, Ivan Cukala, Filip Novak, Ljudevit Mejak, Alojzij Sever, Ivan Turk, Drago Čelan, Alojzij Erjavec, Alojzij Čeh, Anton Gajšek.

Dunajska vremenska napoved. Nestanovitno, hladno vreme bo trajalo dalje. Ponoči mraz, severni vetrovi s padavinami.

Finančni efekt novega zakona o centralni upravi

»Vreme« *piše, da bo finančni efekt novega zakona o osrednji upravi mnogo večji, kakor pa se splošno misli. Ne bodo se prihranile samo ministrske plače odpravljenih ministrstev (okoli 150.000 Din za vsakega ministra letno) in po 96.000 Din, kolikor se izda za en ministrski avtomobil, temveč se bodo dosegli tudi drugod veliki prihranki. Novi zakon bo namreč povzročil tudi temeljito reformo vse državne uprave in bo v ta namen tudi revidiran uradni zakon, da se z njim izboljša kvaliteta uradnikov, obenem pa tudi njih gnotno stanje.*

Na podlagi novega zakona o drž. vrhovni upravi je dr. Sverljuga takoj reducirala izdatke za osebne in materialne izdatke ministrstev. Tako so v novem proračunu izpadli izdatki za kabinete in njih pisarne.

Znatni prihranki bodo doseženi tudi s tem, da bodo ministrstva odslej v državnih in ne v privatnih stanovanjih. S tem bo letno prihranjenih pet do šest milijonov dinarjev.

Nadalje se bodo razni oddelki združili, s čimer bo aparat poenostavljen, uprave pa bolj utrjene. Tako se bodo n. pr. takoj združili posamezni oddelki gradbenega in poljedelskega ministrstva (direkcija vode) vsled sorodnosti svojih poslov v en urad.

Mnogo se bo nadalje doseglo z deatizacijo državnih podjetij. V prvi vrsti bodo razdržavljena ona podjetja, kjer bi se moglo s privatno iniciativo doseči večji uspeh.

Na ta način ne bo finančni efekt novega zakona le nekaj milijonov, temveč bo znašal že takoj v začetku nekaj deset milijonov.

Seja gospod.-finančnega odbora

Belgrad, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) Gospodarsko-finančni odbor je razpravljal o zakonskem pooblastilu gozdarsko-rudarskega ministrstva glede na revizijo dolgoročnih pogodb. Ministrstvo je namreč nameravalo odlašati med državo in gozdarsko industrijo urediti na podlagi enotnega pogodbenega tipa, ki bi omogočal državi in zasebnikom dohodke po zakonu.

Nadalje je bila na dnevnem redu uredba o aboliranju in amnestiranju davčnih trošarinjskih in carinskih prestopkov. Obravnavali so načrt o novem trošarinjskem zakonu.

Vinogradniki so predložili spomenico glede olajšav na vino. Prometni minister smatra, da ne bi mogel dovoliti olajšav, ker so železniški tarifi že itak zelo nizki.

Obravnavali so tudi vprašanje znižanih železniških kart ter spor med državo in zasebnim tvrdko »Vapac«.

Odklikovana ministra

Belgrad, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) Ministroma dr. Krulju in dr. Alaupoviču je Nj. Vel. kralj ob slovesu priredil v dvoru kosilo. Dr. Krulj in dr. Alaupovič sta odklikovana z redom sv. Save I. razreda.

Dubrovnikiški škof - imenovan?

Zagreb, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) »Narodna Politika« *prinaša vest iz Belgrada, da je zunanji minister dr. Kumanudi podpisal akt, s katerim se imenuje na predlog sv. stolice novi škof za Dubrovnik. Ta vest je izzvala veliko zanimanje, ker je časopisje poročalo, da je na to mesto imenovan dr. Josip Srebrnič, dosedanji krški škof in bivši vseučiliški profesor na ljubljanski bogoslovni fakulteti.*

Zagrebske vesti

Te dni slavi profesor bogoslovne fakultete, franjevac dr. Jelenič 30 letnico svojega redovništva in obenem tudi svojega znanstvenega delovanja. Profesor Jelenič predava na zagrebški fakulteti cerkveno zgodovino. Njegovo najznamenitejše delo je »Zgodovina Kristusove cerkve«. Napisal pa je tudi celo vrsto odličnih in znamenitih historičnih spisov, zlasti mnogo o zgodovini franjevcev. Odličnemu hrvatskemu znanstveniku k njegovemu dvojnemu jubileju tudi naše iskrene čestitke!

Pri preiskavi vstoma v blagajno zagrebške oblasti je policija ugotovila nekatere bližje podrobnosti. Vlomilci so izvršili svoje delo v rokavicah, da bi tako zabrisali odtise prstov. Policija je namreč našla prst rokavice. V vsem so dobili vlomilci 23.000 Din. V soboto pa je bilo v blagajni 700.000 Din, ki pa so bili še pravčasno vloženi v oblastno hranilnico. Ker je oblast proti vstomu zavarovana, ne trpi nobene škode.

Zagreb, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) V Sesvetih pri Zagrebu so danes odkrili grd zločin. Ugotovljeno je dosedaj tole: Sredi državne ceste so našli mrtvo golo telo 40 letne kmetice Barice Ilič, žene vojnega invalida, doma iz Oporovca pri Sesvetih. Včeraj popoldne so jo videli v družbi fantov iz okoliških vasi. Ne ve se, kdo jo je oropal, posilil in potem pustil ležati na cesti, kjer je zmrznila.

Proces proti Gabrijeleu Šmidu, ki je bil aretiran radi krvavih dogodkov dne 1. decembra 1928, bi se imel po naših informacijah kmalu pričeti. Šmid je namreč obtožen, da je 1. decembra, na oglu Jurišičeve in Petrinjske ulice sodeloval pri uboju mladeniča Stanka Peiriča in ranitvi dveh stražnikov. Ker sta stražnika državna službenca, se bo vršil proces pred državnim sodiščem. Prav tako bi se imel v kratkem pričeti proces proti natakarju Ožaniču, ki je obtožen atentata na detektiva Granerja v kavarni »Korzo«.

Vprašanje delovnega časa

Delavske zbornice proti nameravani uredbi o zapiranju in odpiranju trgovin in ureditve delovnega časa

Belgrad, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) Z ozirom na izvedbo nove uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in ureditve delovnega časa, se je danes zglasila pri ministru za socialno politiko deputacija vseh delavskih zbornic v naši državi. Vodil jo je dr. Zivko Topalović, generalni tajnik osrednjega tajništva delavskih zbornic. Deputacija tvori Filip Uračnik iz Ljubljane, Vladimir Pfeifer iz Zagreba, Vladimir Faraovo iz Splita, Bogoljub Gjurič in dr. Siko iz Novoga Sada, Aleksander Nikolič in Luka Pavičević iz Belgrada, Bogdan Krekič kot zastopnik zveze združenih delavskih sindikatov.

Delegati so ministru predložili spomenico, v kateri izražajo svoje nazore o nameravani uredbi. Ministru so navedli, da ni bilo objavljeno na konferenco, ki se je vršila v dneh 28. in 29. marea v soc. pol. ministrstvu, zastopstvo delavskih zbornic. O delu konference je bilo obveščeno samo generalno tajništvo, ki je bilo tudi edini delegat delavstva na konferenci, čeprav člen 36. zakona o zaščiti delavcev predpisuje, da se morejo take uredbe sprejeti, če so se poprej predložile v misljenje delavskim zbornicam. Delavske zbornice smatrajo, da načrt uredbe v mnogih ozihih nasprotuje predpisom samega zakona o zaščiti delavcev in da bi mogla biti ta uredba samo izvršilna uredba k temu zakonu.

Ministra so opozorili na dotične nove uredbe, ki pomenjajo kršitev zakona o zaščiti delavcev. Krši se žakonska odredba, ki predpisuje delovni čas 48-54-60 ur na teden. Na podlagi načrta uredbe pa bi delovni čas pomožnega osebja v izjemnih mestih in nekaterih pokrajinah znašal tudi 100 ur na teden.

Prav tako je kršena odredba zakona o 36 urnem počitku od sobote do ponedeljka. Uredba ima toliko izjem, da bi v praksi odredbe napravile zakon o zaščiti delavcev popolnoma iluzoren.

Na podlagi zakona o zaščiti delavcev ima minister pravico, predpisati v trgovskih in obrtnih delavnica osem- do deseturnik z ozirom na težavnost posla. To pomenja, da lahko minister predpisuje delovni čas od 8.30 do 9.30. Za deseturnik mora biti predpis samo kot maksimum. Novi načrt predpisuje samo za osem vrst poslov osemurnik. Za vse ostale posle pa ima celo za težke in delavskemu zdravju škodljive posle deseturnik. To žali princip gradacije, ki jo zakon predpisuje. Zakon dopušča nadurno delo samo tam, kjer je dnevni delovni čas manjši od deset ur in dopušča povišanje dnevnega delovnega časa samo za dve, oziroma eno uro, in sicer po § 8. zakona o zaščiti delavcev. Ta določa, da ne sme biti več kot 60 ur na teden. Novi načrt uredb dopušča nadurno delo brez omejitve. To se pravi, tudi preko deseturnika, preko 60 ur na teden.

Delegati so opozorili ministra na to, da nova uredba veže vprašanje časa odpiranja in zapiranja trgovin z vprašanjem dela delovnega časa v teh trgovinah. Pravilnik pa tudi ne določa strogih kazni za kršitev odredb o delovnem času.

Minister dr. Drinković je izjavil zastopnikom, da tista konferenca ni imela uradnega, ampak informativni značaj.

Jugoslov.-bolgarska trg. pogajanja

Sofija, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) V zadnjem času se kaže v zunanji politiki večja intenzivnost. Jugoslovanski poslanik Ljuba Nešić je imel v bolgarskem zunanjem ministrstvu več sestankov, na katerih se je razpravljalo vprašanje trgovinskih pogajanj med obema državama. Poslanik Nešić je odpotoval v Belgrad, da dobi nove instrukcije od svoje vlade.

Tudi romunski poslanik je odpotoval v Bukarešto, da dobi od svoje vlade potrebna

navodila za pričetek pogajanj o dvigu sekvestrov z bolgarskih posestev v Dobruži. V isti zadevi je prišel v Sofijo bolgarski poslanik v Bukarešti. Kakor se v dobro obveščeni krogih trdi, je Romunija pripravljena dovoliti Bolgarom v tem vprašanju nekatere koncesije.

Grško-bolgarski odnošaji pogajanja pa sta zastala.

Za francosko-italijanski sporazum

Značaj sestanka v Florenci - Posredovalna vloga Chamberlaina

Pariz, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Sestanek Mussolinija in Chamberlaina v Florenci je v Parizu utrdil mnenje, da gre pri tem za prizadevanje Chamberlaina, da pojasni Mussoliniju koristi skorajšnjega in končno veljavnega sporazuma s Francijo tudi za učvrstitve evropskega mira. Kakor znano, se že več mesecev vršijo francosko-italijanska pogajanja, katera vodi francoski poslanik v Rimu de Beaumarchais z glavnim ciljem, da se sklene mirovna in prijateljska pogodba po običajnem vzorcu, obenem pa tudi z namenom, da pripravi Italijo do tega, da se

odreče gotovim prerogativam na korist italijanskih kolonistov v Tunisu s tem, da je ponudil popravo meje ob tuniško-libijski meji. Radi velikega italijanskega apetita, ki je zahteval vse ozemlje do Čadskega jezera, dosedaj ni prišlo do poprave meje, dasi je Francija izjavila, da je pripravljena, odstopiti širok območje pas z večjim številom oaz, če bi se Italija odrekla italijanski narodnosti za svoje koloniste v Tunisu. Mussolini na ponudbe dosedaj ni odgovoril.

Bethlen se sestane z Mussolinijem

Zbližanje Poljske z Italijo

Pariz, 3. apr. (Tel. »Slov.«) »Echo de Paris« *poroča iz Rima, da bo madjarski ministrski predsednik grof Bethlen, ki biva v Italiji na odhodu, v kratkem imel v Rimu osebni sestanek z Mussolinijem. Temu razgovoru se pripisuje poseben pomen. Državni podtajnik za zunanje stvari Grandi, ki bo v kratkem po-*

toval v Tirano, bo svojo pot nadaljeval v Burdimpešto in morda tudi v Varšavo. S tem, da se je poljsko poslaništvo v Rimu povzdgnilo v veleposlaništvo, so diplomatski odnošaji med Poljsko in Italijo stopili v novo interesantno fazo.

Kdo zmaguje v Mehiki?

Newyork, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Včerajšnje Callesovo poročilo, da so vladne čete zavzele Jimenez, je bilo pretirano, kakor sedaj priznava vlada sama. Calles izraža sedaj samo svoje prepričanje, da je »iztrebljenje izdajalcev« *le še vprašanje par ur, ker je Jimenez na severu obkrožen, in da je torej pobjeg vstavev nemogoč in da bodo vsakdanje izgube po 300 mož morale vstase uničiti. Poročilo vstavev pa trdi, da imajo še vedno v svojih rokah kolodvor, o katerem se je trdilo, da so ga zavzele vladne čete, in da so celo vjeli 1000 mož vladne vojske. Opolnoči je Calles zopet poročal, da je pri Jimenezu popolnoma zmagal in da se vstasi umikajo ob železnici v Ciudad Camargo. Ze iz tega je razvidno, da vstavev ni mogel popolnoma obkoliti. Razen tega vsebuje tudi to poročilo priznanje, da je v mestu samem še vedno majhen oddelek vstavev, da varuje umikajočo se glavno vojsko pred zasledujočo konjenico vladnih čet. Po vladnih vesteh je zvezni general Carillo v državi Sinaloa, ki je vodil 6000 mož na pomoč obleganemu mestu Mazatlan, zapodil v beg čete vstavevke generala Manzo. Ubityh je 200 vstavev, 187 je ranjenih, 100 jih je pa dezertiralo.*

Newyork, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Poiarni raziskovalci Wilkins, Georges Palmer in Putnam hočejo poleti poskusiti, da se bodo v podmornici z 10 možmi posadke podali na severni pol od pristanišča Point Barrow.

Poljska kriza se bo zavlekla?

Varšava, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Bartel je izjavil državnemu predsedniku, da ne more več prevzeti sestave nove vlade. Državni predsednik je nato z maršalom Pilsudskim razpravljajal radi sestave vlade. Kriza na Poljskem se bo vsekakor zavlekla.

Drobne vesti

Atene, 3. apr. (Tel. »Slov.«) Grški finančni minister je predložil poslanski zbornici državni proračun za 1929-30. Izjavil je, da je proračun 1928-29 izkazal prebitka 550 milijonov drahem in da je proračun 1929-30 v ravnotežju z zneskom 9657 milijonov drahem.

Kovno, 3. aprila. (Tel. »Slov.«) Politična policija je radi širjenja prepovedanih tiskovin odredila veliko racijo proti socialistom in areterala 30 oseb, med njimi predsednika stranke Kairysa.

London, 3. apr. (Tel. »Slov.«) »Daily Mail« *poroča, da se je krščanski general Feng zopet izjavil za nankinško vlado in zbral svoje čete v provinci Honan, severno od Sanghaja, za napad proti vstašem. Padeč Hankava se pričakuje še tekom tega tedna.*

Česki komunisti in Moskva. Kominterneta je v brzojavki, poslani voditeljem češkoslovaške komunistične opozicije, zahtevala v ultimativni obliki, da se popolnoma podvrže vodstvu kominterne.

Stališče hišnih posestnikov

Snoči ob 6 se je vršil v zeleni dvorani hotela Uniona sestanek ljubljanskih in okoliških hišnih posestnikov.

Sestanek je otvoril društveni predsednik g. Freljha, ki je pozdravil zastopnika TOI gosp. dr. Pretnarja in zastopnika stavbenikov gospoda Bricelja. Pozdravni pismi sta poslali Obrtna zveza in Zveza jugoslovanskih hranilnic, ki sta obljubili, da se bosta zavzela za odpravo stanovanjsko zaščite.

Predsedstvo zborovanja je nato prevzel ravnatelj g. Janko N. Jeglič, g. Freljha pa je referiral o položaju hišnih posestnikov glede sedaj aktualne odprave stanovanjske zaščite. Zavračal je posebno razne podatke in nasvete, objavljene v časopisih, glede stanovanjske bede, ki so po govornikovem mnenju nepravilni. Enako se je govornik bavil s stališčem onih občinskih svetnikov, ki so se zavzeli za zadnji seji mestnega občinskega sveta za podaljšanje stanovanjske zaščite. Od vseh 1580 prostolcev, ki so prosili mestno občino za stanovanja, je le 110 brez stanovanja in še ti morajo sedaj imeti kaka stanovanja. Glavni vzrok pomanjkanju stanovanj pa je umetna selitev prebivalstva z dežele v mesto. — Z ogorčenjem so zborovalci sprejeli na znanje, da je celo neki hišni posestnik na zadnji občinski seji agitiral in glasoval za podaljšanje stanovanjske zaščite. Precitano je bilo tudi pismo načelnika občinskega stanovanjskega oddelka g. Likozarja, ki ugotavlja, da je v Ljubljani ena četrtina stanovanj z najemninno po stari ceni, to je, da znaša najemnina toliko dinarjev kot pred vojno letom. Druga četrtina stanovanj je petkrat do desetkrat dražja kot pred vojno, druga polovica stanovanj pa je večkrat kot desetkrat dražja kot pa pred vojno. G. Freljha vidi v tem nesoglasje z izjavami, ki jih je g. Likozar podal na zadnji občinski seji. Mnogo upanja je govornik polagal na sedanjo vlado, ki ni odvisna od volivnih krogov in bo lahko izvedla odpravo stanovanjske zaščite v korist splošnega gospodarstva. Izrazil je upanje, da bo s l. majem letos končno je uresničena stara želja hišnih posestnikov, da bo stanovanjska zaščita odpravljena.

Govor g. Freljha je bil sprejet z aplavzom in se mu je zahvalil v imenu zborovalcev g. Jeglič.

Dr. Pretnar je ugotovil v imenu Zbornice TOI, da v naši državi, kjer ni velikih mest, ni tistih razlogov za stanovanjsko zaščito, kot v Franciji, Avstriji in Nemčiji. Ugotovil je, da je stališče TOI glede odprave stanovanjske zaščite identično s stališčem društva hišnih posestnikov.

V imenu stavbenikov se je zahteval hišnih posestnikov pridružil g. Bricelj. Govoril je še g. dr. Regaly.

Soglasno je bila sprejeta

daljša resolucija,

ki ugotavlja, da traja stanovanjska zaščita že dvajset let in da ni odpravila pomanjkanja stanovanj, pač pa da je škodovala vsemu narodnemu gospodarstvu. S prisilnimi reglamentacijami se ne dajo reševati stanovanjske razmere, pač pa s povenitvijo obrestne mere na hipoteke, s preskrbljevanjem posojil in stavbišč ter z drugimi gospodarskimi ukrepi.

Ljubljana je v dveh letih narasla le za 107 oseb in je potreba narasla za 90 do 25 stanovanj. V že začetih stavbah bo letos na razpolago 230. v novih pa 70. Od l. 1918. pa do konca l. 1928. je bilo v Ljubljani sezidanih 1698 stanovanj. V Mostah in na Viču je bilo najmanj 700 stanovanj sezidanih, letos pa jih bo še 150.

Za ves sodni okraj ljubljanski je bilo za prvi maj odpovedanih 499 stanovanj, vsteli pa so vmes lokalni, mesečne sobe in 88 odpovedi mestne občine. Pravih stanovanj je bilo le kakih 360 odpovedanih, kar je pri 11.000 ljubljanskih stanovanjih le 3%. Ni pa nih govora o tem, da bi bilo dno l. maja na cesti 455 družin.

Resolucija ugovarja zoper sklep občinskega sveta ljubljanskega, ki se je izrekel za podaljšanje stanovanjske zaščite in naroča društvenemu odboru, da se pritoži proti sklepu občinskega sveta.

Dalje zahteva resolucija, da se z ozirom na povišanje odmerne podlage zniža vodarina in gostiščina v Ljubljani z 18% na 10%. Najemnine v mestnih hišah naj se določijo v istih višinah, kot veljajo za druge najemnike. Mestni proračun za l. 1929 naj se primerno zniža in naj se preneha z novimi izdatki. V mestni občini naj se uvede najstrožje varčevanje. Izvrši naj se revizija osebnih izdatkov mestne občine.

Zborovalci so sprejeli še zahtevo, da naj se mestni stanovanjski urad odpravi.

(Samoočeski se razume, da izražajo te zahteve stališče hišnih posestnikov, ki ga objavljamo kot objektivni kronisti, ne da bi se z njim strinjali. — Uredništvo.)

April ne pozna

Šal Kdor noče biti 25krat premočen, a se vendar g bati na prostem, naj si takoj nabavi nepremočljiv dežni plašč pri tvrdki D. SCHWAB, LJUBLJANA.

Darujte v radijski fond za slepce!